

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	—	פרק ראשון	—	(30×1)	—	30 נקודות
		פרק שני		(30×1)	—	30 נקודות
חלק II	—	פרק שלישי <u>או</u> פרק רביעי	—	(20×2)	—	40 נקודות
נבחנים אקסטרניים יענו רק						
על פרק שלישי — בית שני						
	—	סה"כ				100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות, המובאות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

$(13\frac{1}{3} \times 3)$ — 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלה אחת מהפרק הראשון ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. פעילות התנועות הלאומיות באירופה

א. לפניך קטע שכתב ג' מציני, מנהיג התנועה הלאומית באיטליה.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

1. בתנועתנו הלאומית באה לידי ביטוי אחוות כל בני העם, המשוכנעים שהייעוד של איטליה הוא להיות אומה. אמונתנו היא שיש לאחד את המאמצים לקראת הרעיון הגדול לשוב ולכונן את איטליה כאומה חופשית, בעלת שוויון אזרחי, אחת ומאוחדת, בלתי תלויה ועצמאית.
2. איטליה צריכה לכלול בתוכה את היבשת ואת חצי האי שבין הים שמדרום והאזור העליון של האלפים מצפון, את הנהרות ממערב ואת טריינט ממזרח. כמו כן צריכים להיכלל באיטליה האיים, שלפי שפת התושבים הם איטלקים, ולכן עליהם להיות חלק מן האחדות המדינית של איטליה [...]
6. הצבעים של דגלנו הם לבן, אדום וירוק, והוא נושא את הסיסמה: חירות, שוויון, הומניות מצד אחד, ואחדות ועצמאות מצד אחר.

(מעובד על פי ג' מציני, "איטליה הצעירה", 1832,

בתוך מ' זיו וש' אטינגר, **דברי הימים**, כרך ג', חלק ב', רכגולד, 1987, עמ' 157-158).

על פי מה שלמדת, הצג את המאפיינים המלכדים את בני אותו לאום, והסבר כיצד

שלושה מן המאפיינים האלה באים לידי ביטוי **בקטע**. (18 נקודות)

ב. הצג שלושה שלבים בהתפתחות של הפעילות הלאומית באירופה במאה התשע-עשרה.

(12 נקודות)

2. הגורמים לצמיחת התנועות הלאומיות ולצמיחת התנועה הציונית

א. לפניך קטע העוסק בהיסטוריה של אירופה במאה התשע־עשרה. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

בתקופה זו (המאה התשע־עשרה) נודעה חשיבות רבה לבשורה החדשה, בשורת חופש ושוויון [...] דבר זה שהאמריקנים קנהו במהפכה, הרי גם בני אירופה יכולים לזכות בו [...] תוך פחות ממאה וחמישים שנה גדל מספר תושבי אירופה בשלוש מאות וחמישים מיליון ומעלה [...] הערים התרחבו וגדלו [...] שיטות התחבורה החדשות צמצמו את המרחקים, שיטות התעמולה החדשות עיצבו את דעת הציבור [...] [תוך פחות מחמישים שנה] בכל מקום ישתנו פני החברה עקב שלטון המכונה וההון, ובכל מקום תצטרך הממשלה לדאוג לסוג תושבים חדש, שכסף אין לו והוא עקור משורשיו היציבים שהיו לו לפנים, תלוש מן האמונות הישנות של חיי שדה וכפר ושרוי בלי ערכים ובלי מסורת.

(מעובד על פי הא"ל פישר, **דברי ימי אירופה**, ספר חמישי, מוסד ביאליק, תשכ"ב, עמ' 9, 11)

על פי מה שלמדת, הצג שלושה מן הגורמים שהשפיעו על צמיחת התנועות הלאומיות באירופה במאה התשע־עשרה. הסבר כיצד שניים מן הגורמים שהצגת באים לידי ביטוי בקטע. (18 נקודות)

ב. הסבר שני גורמים ייחודיים שהשפיעו על צמיחת הציונות כתנועה לאומית. (12 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. מחלוקות בתנועה הציונית

- א. בתנועה הציונית הייתה מחלוקת בנוגע לאופי הרצוי של החברה בארץ-ישראל. הצג שתיים מן הגישות במחלוקת זו. (15 נקודות)
- ב. הצעת אוגנדה, שהועלתה בקונגרס הציוני השישי, עוררה מחלוקת. הסבר שני טיעונים של התומכים בהצעה זו, ושני טיעונים של המתנגדים לה. (15 נקודות)

4. מתכנית בזל להצהרת בלפור

- א. הצג את מטרת הציונות על פי תכנית בזל (1897). הסבר במה קידמה הצהרת בלפור מטרה זו. (18 נקודות)
- ב. הסבר מדוע התנגדו היהודים "המשתלבים" להצהרת בלפור, ואיזה מענה ניתן להתנגדות זו בנוסח ההצהרה. (12 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13). במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא "לאומיות" (שאלות 14-18), המובאות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.

תלמידים ובוגרים אינטרניים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).

או

פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).

נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. הצהרת כורש

א. הסבר שתי סיבות למתן הצהרת כורש. (8 נקודות)

ב. הצג את עיקרי התוכן של הצהרת כורש, והסבר שני קשיים של היהודים לממש הצהרה זו.

(12 נקודות)

6. הוויכוח על היציאה ל"מרד הגדול" ברומאים

א. הסבר את הנימוקים של המתנגדים ל"מרד הגדול". (10 נקודות)

ב. מדוע גברו הקנאים על המתנגדים בוויכוח על היציאה למרד? הבא שני הסברים.

(10 נקודות)

7. עיצוב חיים יהודיים בזמן בית המקדש ובהיעדרו

א. הסבר שתי פעולות שנקטו מנהיגים יהודים בימי בית שני לחיזוק מעמדו של בית המקדש.

(10 נקודות)

ב. הסבר שתי פעולות שנקטו מנהיגים יהודים לעיצוב חיים יהודיים גם בהיעדר בית המקדש.

(10 נקודות)

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטרניים בלבד.

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד אנ פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. מוסדות וארגונים בימי הביניים

- א.** הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב.** בעיר הנוצרית פעלו מוסדות כלכליים: גלדות, ירידים, בנקים. הצג שניים מן המוסדות האלה, והסבר את התרומה של כל אחד מהם להתפתחות של העיר הנוצרית. (10 נקודות)

9. העיר בעולם המוסלמי

- א.** העיר המוסלמית התאפיינה בחלוקה לרבעים. הסבר כיצד שיקפה חלוקה זו את הרכב האוכלוסייה ואת המעמדות בעיר. (10 נקודות)
- ב.** הצג את מעמד הנשים על פי הקוראן, והסבר מה היה מעמדן בחיי היום-יום בעיר המוסלמית. (10 נקודות)

10. הקהילה היהודית בבגדד

- א.** הסבר כיצד עיצבו עקרון ההורשה (הייחוס) ועקרון הגדולה בתורה את המבנה של ההנהגה היהודית בבגדד. האם המינוי של רס"ג (הרב סעדיה גאון) לראש ישיבת סורא היה על פי עקרון ההורשה? נמק. (12 נקודות)
- ב.** הצג את עמדתו של רס"ג באחד הוויכוחים (הפולמוסים) שהיה מעורב בהם. (8 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. מוסדות וארגונים בימי הביניים

- א.** הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב.** בעיר הנוצרית פעלו מוסדות כלכליים: גלדות, ירידים, בנקים. הצג שניים מן המוסדות האלה, והסבר את התרומה של כל אחד מהם להתפתחות של העיר הנוצרית. (10 נקודות)

12. הקהילה היהודית באירופה הנוצרית

- א.** הצג שתי תקנות של ההנהגה היהודית באירופה הנוצרית. אילו אמצעי אכיפה (הענשה) היו להנהגה היהודית באירופה בתקופה זו? (10 נקודות)
- ב.** הסבר מדוע היהודים בפראג גרו ברובע נפרד, ותאר את המבנה של הרובע היהודי בפראג. (10 נקודות)

13. אישים בולטים בקהילה היהודית בפראג

- א.** הגדר את המושג "יהודי חצר", ותאר את תרומתו של מרדכי מייזל לקהילה היהודית בפראג. (10 נקודות)
- ב.** הצג בעיה אחת שהמהר"ל מפראג התמודד עמה, והסבר את הפתרון שהציע לבעיה זו. (10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!

שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם

מבחן מותאם.

(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מהשאלות האלה.

(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הצג את המאפיינים של מנהיגי תנועות לאומיות באירופה במאה התשע-עשרה.

15. בחר בתנועה לאומית מאחת הארצות: יוון, פולין, גרמניה, איטליה.

הסבר גורם אחד שעייב את המאבק של התנועה שבחרת, וגורם אחד שסייע למאבק זה.

16. מה הייתה המטרה של הרצל בפנייתו לסולטן הטורקי, ומדוע חשב הרצל שהסולטן הטורקי עשוי להיענות לפנייה זו?

17. הסבר את הסיבות לעליית יהודים לארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה.

18. מה הניע את הברון רוטשילד לסייע למושבות בארץ-ישראל? הצג שלוש מפעולותיו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך